



Høgskolen i **Hedmark**

Campus Elverum
Avdeling Folkehelse

Jeanette Nydahl Ullersmo

Hvordan er rammebetingelsene for å tilpasse undervisningen for elever med særskilte behov i kroppsøvfingsfaget på en videregående skole på Østlandet?

How is the framework for adapting instruction for student with special needs in physical education at a secondary school in the eastern part?

Faglærer i kroppsøving og idrettsfag, 3. studieår

Bachelor / Fordypningsarbeid

2012

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv

JA

NEI

Forord

Tidlig våren 2011 begynte jeg arbeidet med valg av emne og valg av problemstilling. Dette var noe jeg tenkte nøye over, og høsten 2011 begynte arbeidet og planlegging av intervju og observasjon. Høsten 2011 gjennomførte jeg min undersøkelse samt observasjon og på vårsparten 2012 ble oppgaven ferdigstilt. Gjennom mitt arbeid har jeg samarbeidet godt med min veileder som under hele dette forskningsprosjektet har hjulpet meg. Uten Bente O. Skogvang hadde ikke oppgaven blitt så vellykket som den er i dag. Jeg vil også gjerne takke henne for at hun har vært tålmodig og hele tiden har vært tilgjengelig!

Jeg vil takke rektor ved skolen som lot meg få komme inn på den multihandicappende avdelingen og som lot meg få studere alt av utstyr, og som lot meg bli en del av staben da jeg kom dit som forsker.

I tillegg vil jeg rette en stor takk til mine to informanter som har gitt meg gode svar på alle spørsmål, og at de lot meg få bli med inn i møter, teamarbeid og kroppsøvingstimer slik at jeg kunne få se hvordan de brukte tilpasset fysisk opplæring i den daglige undervisningen. Dette har vært en utrolig spennende oppgave og jeg har selv tilegnet meg gode kunnskaper om tilpasset fysisk opplæring gjennom dette forskningsprosjektet.

Takk for alt samarbeid

April 2012

Jeanette Nydahl Ullersmo

Sammendrag

Forfatter: Jeanette Nydahl Ullersmo

Tittel:

Norsk tittel: Hvordan er rammebetingelsene for å tilpasse undervisningen for elever med særskilte behov i kroppsøvningsfaget på en videregående skole på Østlandet?

Engelsk tittel: How is the framework for adapting instruction for student with special needs in physical education at a secondary school in the eastern part?

Innledning:

Forteller om min ferd gjennom 3 året på Høgskolen. Her tar jeg for meg hva jeg skal gjøre i oppgaven og hvilket emne jeg skal belyse. Forteller om hvor viktig tilpasset fysisk opplæring er og at hele elevenes læringsprosess avhenger av dette.

Problemstilling:

Min hovedproblemstilling: Hvordan er rammebetingelsene for å tilpasse undervisningen for elever med særskilte behov i kroppsøvningsfaget på en videregående skole på Østlandet?

Teori:

Her tar jeg for meg all teori rundt emnet tilpasset fysisk opplæring. Jeg drar inn all vesentlig litteratur angående emnet og i tillegg viser jeg til en helt ny forskning fra 2012.

Metode:

Jeg har valgt å benytte meg at kvalitativ forskningsmetode, og innenfor her har jeg valgt kvalitativt dybdeintervju og observasjon. Begge er beskrevet i metodekapitlet.

Resultat / drøfting:

Her framstilles resultatet og drøfting i en tekst. Jeg presenterer mine funn og drøfter sterke og svake sider ved skolen, sterke og svake sider ved mine to informanter og jeg drar opp hva som kunne vært gjort bedre eller annerledes.

Konklusjon:

Konklusjonen av min problemstilling er at skolen har meget gode læringsforhold og har gode rammefaktorer som i stor grad **muliggjør** tilpasset fysisk opplæring. Alle elever blir inkludert i alle mulige aktiviteter og får veldig bra oppfølging. Dette er en skole som tar tilpasset fysisk opplæring seriøst og jobber effektivt med dette.

Innholdsfortegnelse

<u>1.0</u> Introduksjon.....	s.5
<u>2.0</u> Problemstilling.....	s.5
<u>2.1</u> Bakgrunn for valg av problemstilling.....	s.5
<u>3.0</u> Teori.....	s.6
<u>3.1</u> Hva er tilpasset opplæring?.....	s.6
<u>3.2</u> Tilpasset fysisk opplæring for elever med særskilte behov.....	s.7
<u>3.3</u> Rammebetingelser for utføring og planlegging av TFO for elever med særskilte behov.....	s.8
<u>3.4</u> Hva er en individuell opplæringsplan?.....	s.10
<u>3.5</u> Lærerens kompetanse er viktig for å sikre god opplæring.....	s.11
<u>3.6</u> Har elevmedvirkning noen virkning på selve undervisningen?.....	s.12
<u>4.0</u> Hva er en metode?.....	s.13
4.1 Utvalg av personer til kvalitative intervjuer.....	s.13
4.2 Kvalitativ forskningsmetode.....	s.14
4.3 Metodevalg og tanker underveis.....	s.14
4.4 Observasjon.....	s.15
4.5 Gjennomføring av undersøkelsen.....	s.16
4.6 Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet.....	s.17
4.7 Etske overveielser.....	s.18
4.8 Feilkilder.....	s.19
4.9 Sterke og svake sider ved mitt metodevalg.....	s.19
<u>5.0</u> Resultater og drøfting.....	s.20
5.1 Lærers utdannelse.....	s.21
5.2 Lærers kreativitet og holdninger til kroppsøvningsfaget.....	s.22
5.3 Skolens utstyr og ressurser.....	s.23
5.4 Rektor og ledelsens holdninger.....	s.24
5.5 Elevenes egne holdninger til kroppsøvningsfaget.....	s.25
5.6 Kulturelle forskjeller.....	s.26
5.7 Klassestørrelse.....	s.27

6.0 Konklusjon.....	s.27
7.0 Litteraturliste.....	s.29
8.0 Vedlegg.....	s.31
8.1 Vedlegg nr 1.....	s.31
8.2 Vedlegg nr 2.....	s.32
8.3 Vedlegg nr 3.....	s.34
8.4 Vedlegg nr 4.....	s.35
8.5 Vedlegg nr 5.....	s.36

1.0 Introduksjon

Nå har jeg kommet til siste året her på Høgskolen i Hedmark, og etter 3 år på faglærer i kroppsøving føler jeg meg klar for den virkelige skolehverdagen. Det var nå tid for å velge seg emne og problemstilling og valget falt tilslutt på tilpasset fysisk opplæring (TFO) innen for den videregående skolen. TFO er et sentralt og viktig begrep, mer viktig for elevers framtid enn vi aner. Det har alt å si for elevenes sosialisering og læringsprosessen gjennom skolen. Derfor føler jeg at det er veldig interessant å komme ut til skolen i praksis å se hvordan tilpasset fysisk opplæring blir anvendt og hvordan lærernes tanker og refleksjoner er rundt dette temaet er osv.

Det er utrolig mange elever som ikke er klar over at de har krav på tilpasset fysisk opplæring, og de mister kanskje mange gode læringsmuligheter ved å gå glipp av dette. Mange skoler tar godt i bruk begrepet, mens hos andre blir det kanskje ikke nevnt en gang. Alle skoler følger som regel en lokal plan, og det er den vi må sette oss inn i for å kunne gi barn og unge de beste læringsmulighetene.

Mitt hovedfag er som sagt kroppsøving, og da vil hovedfokuset i denne oppgaven ligge på tilpasset **fysisk** opplæring.

2.0 Problemstilling

Hvordan er rammebetingelsene for å tilpasse undervisningen for elever med særskilte behov i kroppsøvfingsfaget på en videregående skole på Østlandet?

2.1 Bakgrunn for valg av problemstilling

Av pålitelige grunner og på grunn av tilgjengelighet har jeg valgt å gjøre undersøkelsen min på en videregående skole på Østlandet. Jeg kjenner en av lærerne ved skolen jeg skal til, noe som ga meg en god mulighet til å bli litt varm i trøya før undersøkelsen. Jeg har også mulighet til å intervju både lærere, spesialtrenere, fysioterapeuter og ledelsen.

En av de andre grunnene til at jeg valgte den problemstillingen jeg gjorde, var fordi jeg synes selv at det er alt for mange skoler som har alt for lite utstyr og tilpasninger til unge med nedsatt funksjon. Det er et veldig interessant tema, og jeg har derfor tenkt til å undersøke og finne ut hva slags tilpasninger min praksisskole har, og hvordan de legger opp og tilrettelegger undervisningen for sine elever med nedsatt funksjonsevne.

3.0 Teoridel

I dette kapitlet presenterer jeg teorien jeg har brukt som er knyttet til min undersøkelse om tilpasset fysisk opplæring. Jeg presenterer litt først om hva tilpasset opplæring er, hva slags begreper som er brukt og forskjellige teorier. Videre kommer litt om tilpasset fysisk opplæring for elever særskilte behov og litt om rammebetingelsene for å gjennomføre og planlegge fysisk aktiviteter for elever med særskilte behov. Tilslutt har jeg fokusert på individuell opplæringsplan og hvordan den utarbeides. Og litt om en lærerens kompetanse og elevmedvirkning.

3.1 Hva er tilpasset opplæring?

”Opplæringen skal tilpasses den enkelte elevs evner og forutsetninger. Prinsippet om tilpasset opplæring framgår av opplæringens formål både når det gjelder grunnskolen og videregående opplæring. Det betyr at tilpasset opplæring er et overordnet prinsipp som gjelder all opplæring ”

(Nordahl og Overland, 1997,s:23)

Som det beskrives ovenfor er tilpasset opplæring en form for undervisning som alle elever har krav på å få. Alle elever skal få den hjelpa de trenger, og det viktigste av alt, de skal få hjelp på sitt nivå. Det er viktig at denne tilpassede undervisningen blir lagt opp etter elevenes egne forutsetninger, og ikke blir for vanskelig å gjennomføre. Det er viktig å tenke på det at vi skal ikke tilpasse eleven etter aktiviteten, men tilpasse aktiviteten etter eleven. En elev som for eks

har en nedsatt funksjon, kan ofte ha problemer i faget kroppsøving. ”Nedsatt funksjonsevne er det overordnede begrep for tab eller nedsættelse af kroppslige funksjoner samt begrensninger i at gjennomføre sine daglige aktiviteter og delta i samfunnslivet” (Johansen, 2006, s: 14)

Eleven sliter kanskje med motivasjon og glede, og da er det vårt ansvar som lærere å gi den eleven best mulig utbytte av timen uansett hvilket ferdighetsnivå eleven ligger på. Det er vårt ansvar å bringe motivasjon og glede til den eleven. Kanskje sitter vedkommende i en rullestol, og har ikke like gode forutsetninger for å nå læreplanens fastsatte mål for faget. Da er det viktig at vi klarer å hjelpe denne eleven med og ikke nødvendigvis nå hovedmålet med faget, men å nå sine egne mål for faget.

Tilpasset opplæring betyr at den enkelte elev skal få læringsmål som han eller hun faktisk kan klare å nå. Læreren må derfor kjenne elevens kompetanse og bruke oppgaver og/eller prøver for å kartlegge denne. (Utdanningsdirektoratet, s.a.)

Men mange er kanskje ikke klar over at tilpasset fysisk opplæring ikke bare brukes i skolesammenheng. Det brukes også i alle dagligdagse fysiske aktiviteter, og der blir det tilrettelagt for både sterke og for svake elever. Den tilpassede opplæringen er ikke kun basert på undervisning, men den gir eleven mulighet til å lære fag på en annen og enklere måte, at de utvikler seg som personer og oppnår fellesskap med andre.

3.2 Tilpasset fysisk opplæring (TFO) for elever med særskilte behov

Tidligere gikk TFO for elever med særskilte behov under kategorien spesialundervisning. Det er enda i bruk den dag i dag, men omtales på en annen måte enn før. Jeg velger fortsatt å ta med definisjoner på spesialundervisning da det er stor sammenheng mellom det gamle prinsippet og det nye vi bruker i dagens samfunn.

Opplæringsloven § 5-1 sier at elever som ikke har eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning. Utbyttet av opplæringen skal være forsvarlig sammenliknet med andre elever og i forhold til de opplæringsmålene som er realistiske for eleven(Lindback og Strandkleiv, 2003-2011) Vi kan definere spesialundervisning som følger: ”*Spesialundervisning er en form for tilpasset opplæring som tar sikte på å hjelpe elever med særskilte behov, som ikke kan dekkes innenfor rammen av det ordinære opplæringstilbudet*”. (ibid.)

Denne ekstra tilpassede undervisningen er til for å hjelpe den enkelte elev på en best mulig måte med å nå sine mål med faget. Og den har som mål å bidra til livskvalitet, læring og personlig utvikling for barn og unge med funksjonshemninger. Undervisningen er spesialtilpasset den elevens behov, og fungerer som en læringsstige. Med gradvis, og noe saktere, utvikling enn ordinær undervisning. Spesialundervisningen har blitt en mer naturlig del av skolens arbeid de seinere årene, enn det var tidligere. Planene har utviklet seg i takt med skolens faglige utvikling, og i dagens skolesamfunn har vi mye mer å tilby elever som trenger litt ekstra hjelp.

I Stortingsmelding nr. 30 (2003-2004) *Kultur for læring*, er det nøye beskrevet planverk, metoder og forskning for tilpasset opplæring og differensiert opplæring. Her kommer det imidlertid fram at man bør øke kvaliteten på spesialundervisningen, men samtidig redusere den. Dette bør gjøres ved å satse på den tilpassede opplæringen og styrke den. Hvis vi som lærere er flinkere til å se elevene på en tidligere stadie, og ta tak i deres læringsvansker, er det større sjanse for at problemene som vanligvis forekommer senere, ikke forekommer i like stor grad. Da vil desto færre ha behov for spesialundervisning, og den andelen som virkelig trenger denne spesialundervisningen, får en styrket undervisning.

Gunnestad (1992) utdyper hvordan spesialundervisning eller tilrettelagt undervisning som vi bruker som prinsipp i dag foregår via planverk og forutsetninger i sin bok spesialpedagogisk læreplanarbeid.. Siden 1992 har vi hatt en ny reform og vi har fått to nye læreplaner. Dette betyr at det har skjedd mye utvikling på dette området i løpet av de siste 20 årene.

Gunnestad (1992) trekker fram den didaktiske relasjonsmodellen som en god mal å planlegge tilpasset fysisk opplæring ut i fra. Han beskriver særlig spesialundervisning for elever med særskilte behov. Han går inn på de forskjellige faktorene som læringsaktiviteter, vurdering, elevforutsetninger, rammefaktorer, mål og innhold og ser dermed at alle faktorene er gjensidig avhengig av hverandre. Først og fremst ser han at sosiale og kulturelle forutsetninger er første steget på veien mot en suksessfull planlegging og undervisning. Og naturen blir flittig brukt som den første arenaen for sosialisering og læring for barna. Vi som pedagogiske lærere trenger å vite litt bakgrunnsinformasjon om hver enkelt av våre elever, og det er viktig å vite hva eleven klarer, hva den har prøvd og hva den ikke mestrer. Og ut i fra alle disse faktorene i den didaktiske relasjonsmodellen har vi muligheter til å planlegge aktiviteter som stimulerer til god aktivitet, for alle og enhver, uansett bakgrunn eller funksjonsnedsettelse. Det hele handler om strukturert planlegging og tilrettelegging!

(Gunnestad, 1992)

3.3 Rammebetingelser for utføring og planlegging av TFO for elever med særskilte behov

Ut i fra min problemstilling som er basert på skolens rammebetingelser, vil jeg gå dypere inn på dette med rammebetingelser, og jeg vil vise hvor viktig og sentralt dette er for elevens læringsprosess. Jeg vil si at det er den største faktoren som påvirker undervisningen!

Rammebetingelser er noe som begrenser eller muliggjør undervisning og læring. Når vi planlegger undervisningen må vi se på de forskjellige faktorene innenfor rammebetingelsene, og derfra se på hva som lar seg gjøre og hva som er umulig å få utført i undervisningssammenheng. Lærerens utdanning, lærerens holdninger, lærerens kreativitet og kunnskap, skolens ressurser til rådighet, tid til rådighet, rektors og kollegaers holdninger til faget, elevens egne holdninger til faget, foreldrenes holdninger, kulturelle forskjeller og klassestørrelse er de mest kjente faktorene som spiller inn under rammebetingelser

(Brattenborg og Engebretsen, 2007)

Læreren er den personen som i stor grad muliggjør tilpasset fysisk opplæring i undervisningen. Lærerens utdanning, holdninger, kreativitet og kunnskap spiller en stor rolle for hvordan undervisningen blir gjennomført (ibid.)

Hvis læreren er flink til å se muligheter enn å se begrensninger får vi en mer suksessfull undervisning, og med disse mulighetene kommer kreativiteten og kunnskapen fram. Gode holdninger, gir gode resultater. Videre kommer vi til skolens ressurser, noe som kan være veldig varierende! Her har vi ressurser i form av økonomi, antall lærere, tid osv. Har de gode utearealer evnt svømmehall? Kan de tilby elevene det de trenger for en god TFO? Slike rammefaktorer er vesentlig for å gjennomføre TFO. (Brattenborg og Engebretsen, 2007)

Tiden er også en viktig rammebetingelse som er med på å styre hvordan undervisningen blir lagt opp. Med dårlig prioritering og knapp med tid, vil undervisningen automatisk blir dårligere. Og for å kunne sette av god tid er vi avhengig av en rektor og en ledelse som tar dette på alvor og prioriterer TFO for elevene. Derfor er rektors og kollegaers holdninger til faget svært viktig. Rektor har det overordnede ansvaret for hvordan skolens ressurser blir tatt i bruk, så alle penger til evnt utstyr, haller, uteområder kommer fra rektor og hans/hennes ledelse. Utenom rektor og ledelsens holdninger, så er elevenes og foreldrenes holdninger en viktig rammebetingelse. Elevens holdninger til faget påvirker miljøet, stemningen, innsatsen og viljen. Og foreldrene kan igjen påvirke barna, ved å enten støtte barna eller være kritiske til

undervisningen! Enkelte foreldre mener at den tilpassede undervisningen blir for ”dillete” og at vi krever for lite av barna. Foreldrene har forskjellige meninger. (Brattenborg og Engebretsen, 2007)

I tillegg kommer kulturelle forskjeller noe som utgjør en stor del av rammebetingelsene. Kulturelle forskjeller går i hovedsak ut på at i skolene er det mange elever med forskjellige kulturelle bakgrunner, og i visse religioner har de forskjellig kroppskultur og syn på kroppen. Da er det ikke alltid like lett å utfolde seg i fysisk aktivitet, hvis kroppen og synet på kroppen blir en begrensning. Og dette kan også komme i konflikt med foreldrene og hjemmet. (Brattenborg og Engebretsen, 2007)

Som jeg nevnte tidligere i oppgaven, er det mange elever i dagens samfunn som har tilrettelagt undervisning med tanke på deres spesielle behov, og som har en egen individuell plan. Litt om hva en slik individuell plan går ut på og hvordan den utarbeides kommer det mer om nedenfor.

3.4 Hva er en individuell opplæringsplan (IOP)?

”En individuell opplæringsplan skal formidle vesentlige trekk og prinsipper ved den enkeltes behov og læreforutsetningene og skal med utgangspunkt i nasjonale mål og bestemmelser inneha en konkret anvisning til opplæring som skal omfatte den totale opplærings situasjonen slik at opplæringsplanen er åpen for kritisk granskning av andre og mulig å gjennomføre i praksis” (Nordahl og Overland, 1997, s: 73)

Elever som har spesielle vanskeligheter, kan på bakgrunn av søknad få tildelt ekstra ressurser og spesialundervisning. For elever med særskilte vansker må lærerne utarbeide individuelle opplæringsplaner (IOP) (Brattenborg og Engebretsen, 2007, s: 156)

Gjennom en individuell opplæringsplan får de øvelser og metoder som er tilpasset den ene personen ut i fra dens behov. Planen er en godt utarbeidet plan som går mye inn på elevens egne sterke og svake sider. De jobber mye ut i fra det for å gjøre eleven bedre. Denne planen skal også inneholde konkrete mål, og eleven selv og foreldre skal være med på å utvikle den. Men hvis eleven er yngre enn 12 år, tar skolen og foreldrene seg av grovarbeidet. Eleven får selvsagt ytret sine meninger og følelser, og de blir tatt i betraktning!

(Dahl, 2012)

Det er viktig at en individuell opplæringsplan inneholder følgende:

Pedagogisk kartlegging der det for eksempel gis en oversikt over elevens sterke sider, problemer, forutsetninger og muligheter for læring, etablerte kunnskaper og ferdigheter. Valg av utviklings- og læringsområder og langsiktige mål. Mål både for ferdigheter og arbeidsmetoder, for faglig, sosial og personlig utvikling. Halvårsplan med fokus på innhold, arbeidsmetode, lærestoff og læremidler. I tillegg skal det skisseres når og hvordan planen skal evalueres. En oversikt over hvordan opplæringen skal organiseres. Det vil for eksempel si hvor stor del av undervisningen som skal foregå i grupper, individuelt eller i klassen. Antallet voksne, det vil si hvor mange pedagoger, assistenter eller andre som skal arbeide med eleven, må også beskrives

(Dahl, 2012)

3.5 Lærerens kompetanse er viktig for å sikre god læring

Hvor ofte ser vi ikke en vikarlærer som bare er satt inn i en time, og overhode ikke aner hva som er målene med timen? Ofte kan dette bli et tilfeldig opplegg uten bestemte mål og innhold. Hvis du for eksempel har en elev som sitter i rullestol eller en elev med svakt syn, *kan det hende* at den eleven blir utelatt, nettopp på grunn av lærers manglende kompetanse på området. Og vi kan også få en motsatte effekten, at læreren viser ekstra hensyn til nettopp denne eleven og de andre får mindre oppfølging. Eleven kan i flere sammenhenger bli passet ekstra på, men hvor mye eleven lærer, gjenspeiler seg i lærerens kompetanse i faget.

(Dale, Wærness, og Lindvig, 2005)

Hvorfor skjer dette? Dette skjer fordi vikaren ikke har tilstrekkelig kunnskap om hvordan å tilrettelegge for elever med funksjonsnedsettelse, og de mister verdifulle timer hvor de kunne utviklet sansene og det kroppslige. Er det alltid slik med vikarer? Kan vi oppleve dette med den vanlige kroppsøvingslærer?

Bredahl (2012) slår fast at elever med funksjonsnedsettelse oftest har sine mest negative opplevelser i tilknytning til fysisk aktivitet i kroppsøvingstimene på skolen. Det kommer fram i hennes doktorgradavhandling at årsakene til dette er at selve kroppsøvingsfaget førte til at elevene fikk følelsen av eksklusjon, av å mislykkes, og av å ikke bli lyttet til (Bredahl, 2012)

Bredahl (2012) spurte i sin doktorgrad flere mennesker om disse tre temaene, og det kom tydelig fram at de ofte ikke ble inkludert og at det ikke var så farlig hvordan disse menneskene hadde det i kroppsøvingen. Det var til og med noen som fortalte at de aldri hadde

hatt gym på skolen. Enten måtte de sitte å se på, eller så måtte de gjøre noe annet de kunne utføre. Videre skildrer hun om det å føle at man mislykkes i alt man gjør og drar opp ei jente ved navn Hanna som var svaksynt. Hun skulle spille fotball, men kunne ikke se fotballen, heller ikke sine med- eller motspillere. Hun følte seg utenfor og totalt mislykket.

Videre skildrer Bredahl (2012) at mange elever ikke ble hørt når de ytret sine følelser og sine meninger i timene. Hun har tatt med et sitat som jeg gjerne vil bruke for å vise til dette på e måte slik at det forstås hvor vanskelig det er. Hannah beskrev:

"De hørte ikke på hva jeg sa ... Jeg ba flere ganger om jeg kunne gjøre noe annet, eller hvis jeg absolutt skulle spille ball, så kunne jeg kanskje stå og sparke litt til min venninne, men de hørte ikke etter! Det passet ikke riktig med programmet deres eller med de andre elevene at jeg skulle være der".(Bredahl, 2012)

En lærers kompetanse er ikke bare å være dyktig i faget, men også det å kunne lære bort og ta i bruk kunnskapen i gitte situasjoner. (Dale et al., 2005) Det er viktig at vi stimulerer til motivasjon og aktivitet, også hos de elevene som trenger litt ekstra hjelp. Det er spesielt viktig at eleven lærer det grunnleggende i ung alder, for om man skal begynne å arbeide med en elev som er langt oppi tenårene og som aldri har fått tilpasset undervisningen etter sine behov og kunnskaper, kan det by på noen problemer underveis. Derfor er det meget viktig at skolesystemet tar tak i disse utsatte elevene så tidlig som overhode mulig, slik at det blir en kontinuerlig oppfølging og en god utvikling av grunnleggende ferdigheter, også for å gjøre det lettere for eleven i seinere skolegang. (Dale et al., 2005)

3.6 Elevmedvirkning, hva er hensikten med det?

I kapittel 11 i Opplæringsloven står det at elevmedvirkning er noe som alle skoler skal ta i bruk ved tilpasset fysisk opplæring eller spesialundervisning. Elevene skal da få være med i selve planleggingen av timen, og får ofte en egen time med egen ledsager. De skal også være med på gjennomføringen av økta og vurderingen i etterkant av undervisningen. Uansett om elevens kunnskap er god eller dårlig, skal de få uttrykke hva de ønsker og hva de liker. Og i samråd med læreren så legges det opp en undervisningsplan som fungerer for den enkelte elev. (Dale et al., 2005) Når eleven får en slik mulighet til å selv være med å planlegge undervisningen, øker det motivasjonen og kommunikasjonen mellom lærer og elev.

”I hvilket omfang og hvordan eleven skal delta i planleggingen, gjennomføringen og vurderingen av opplæringen, er det ikke noen fasitsvar på. Det avhenger av hvilke elever det er snakk om, hva de arbeider med, hvilke rammer skolen har etc ”
(Dale et al., 2005)

4.0 Hva er en metode?

I dette metodekapitlet vil jeg presentere hva en metode er, litt om kvalitativ metode, utvalg av mine informanter, mine tanker og valg underveis, om metodevalget er troverdig, bekreftbart og overførbart, litt om hvordan jeg gjennomførte min undersøkelse, hvordan jeg utførte observasjonen samt etiske overveielser og feilkilder.

Sverdrup (2002) beskriver en metode som et redskap, en fremgangsmåte for å løse problemer og komme fram til ny erkjennelse. Hun kaller det et verktøy som brukes for å samle inn informasjon om noe ukjent, eller noe kjent man vil vite mer om.

Metode deles inn i to hovedkategorier, kvalitativ forskningsmetode og kvantitativ forskningsmetode. Hovedforskjellen på disse to er at kvalitativ metode brukes til å komme litt dypere inn på informantene og her er det få intervjuobjekter, mens i kvantitativ metode tas det i bruk spørreskjema som sendes ut til flest mulig. (Sverdrup, 2002). Jeg har valgt å bruke kvalitativ forskningsmetode i form av dybdeintervju og observasjon, da dette gir meg mest mulig informasjon ut i fra min problemstilling.

4.1 Utvalg av personer til kvalitative intervjuer

Jeg har valgt å gjennomføre undersøkelsen min på en videregående skole på Østlandet. Jeg tok tidlig kontakt med rektor og fikk godkjenning av han til å utføre min undersøkelse på skolen. Dette dokumentet ligger som vedlegg nr 2. I tillegg presenterte jeg fram en taushetserklæring som vi begge signerte på. Kopien ligger som vedlegg nr 1.

Når jeg nå hadde ordnet avtale med rektor, måtte jeg avtale intervjutider med et par av lærerne. Jeg kom i kontakt med to lærere som jeg fikk godkjenning av, og vi avtalte at jeg skulle komme tilbake for å gjøre intervjuene mine så fort som mulig.

Grunnen til at jeg valgte disse to kandidatene var fordi de hadde best erfaring innen kroppsøving og tilpasset fysisk opplæring for elever med særskilte behov, et såkalt strategisk utvalg som Thagaard (2004) kaller det. Dette fordi disse personene har kvalifikasjoner som er

strategiske i forhold til min problemstilling. De kunne dermed gi meg best mulig informasjon. Kandidatene er også i forskjellig alder, noe jeg ser på som gunstig. Aldersforskjellen kan vise kunnskap på forskjellige områder, forskjellige tanker og ulik metodebruk i undervisningen.

4.2 Kvalitativ forskningsmetode

”En kvalitativ forskningsmetode bygger på at den sosiale verden konstrueres gjennom individets handlinger. Dette betyr at sosiale fenomener ikke er stabile, men er i kontinuerlig endring” (Ringdal, 2009, s:91). Å velge en kvalitativ metode vil kunne gi mer en dypere innsikt i mine få informanter. Man intervjuer få personer, men får mer ut av hver enkelt informant. Metoden kjennetegnes ved at informanten blir stilt konkrete spørsmål av meg, og jeg får utfyllende svar tilbake. På forhånd har jeg laget en intervjuguide med tema jeg ønsker å ta opp. (Se vedlegg nr. 5)

Samtalen rundt temaet for intervjuguiden går gjerne som en dialog mellom oss. Gjennom intervjuene kan jeg få utdypet lærernes tanker og refleksjoner, og gjennom observasjoner av lærerne i praksis vil jeg se hvordan tilpasset opplæring fungerer på min praksisskole. Dybdeintervju som jeg skal bruke er intervju hvor man går dypt inn i temaet og personens refleksjoner og tanker rundt dette. Jeg har også tatt i bruk observasjon før selve intervjuet, der jeg observerte hvordan ting fungerte i praksis. Jeg har studert informanter av ulik alder slik at jeg lettere får innblikk i deres forskjellige holdninger og verdier rundt begrepet tilpasset opplæring, og hvordan deres erfaringer med tilpasset fysisk opplæring har vært gjennom deres tid som lærere.

Intervjuene mine ble gjennomført i 2012. Jeg har intervjuet to informanter, en pedagogisk leder og en kroppsøvingslærer ved skolen. Jeg opplever gjennom dette at jeg får tilstrekkelig med informasjon angående min problemstilling.

4.3 Metodevalg og tanker underveis

Min problemstilling omhandler tilpasset fysisk opplæring. Dersom jeg skulle undersøkt dette på kommune, fylkes – eller landsbasis måtte jeg ha undersøkt dette via en kvantitativ undersøkelse. Da kunne jeg sendt ut spørreskjemaer og fått inn svar via disse. Jeg har valgt å forholde meg til én videregående skole på Østlandet, og da måtte metodevalget endres på. Derfor har jeg valgt å ta i bruk kvalitativ forskningsmetode, noe som gir meg muligheten til å få utfyllende svar og jeg får et mer innblikk i hva som virkelig foregår. *”I kvalitativ metode legges det vekt på nærhet og observasjon av et fåtalls studieobjekter i sine naturlige*

omgivelser. For eksempel feltobservasjon. Mens i kvantitativ metode er gjerne forskeren fjernt fra de(t) som studeres. Spørreundersøkelser basert på store utvalg, gjør nærhet umulig. Det kreves en stor stab av intervjuere for å gjennomføre datainnsamlingen. Med andre ord er en kvalitativ forskningsstrategi basert på rik og dyp informasjon om et lite antall analyseenheter (case), mens kvantitative undersøkelser går i bredden ved å registrere sammenliknbar og strukturert informasjon i et stort utvalg” (Ringdal, 2009, s: 92)

Som Ringdal (2009) sier ovenfor er ulempene ved en kvalitativ forskningsmetode at man får svar fra færre og ikke kan generalisere. Svarene blir basert på 2-3 personer, i mitt tilfelle to personer noe som utgjør at utvalget blir smalt. Det som kan være vanskelig ved en kvalitativ metode er at det kan bli litt preget av et ”jeg” forhold. Og det er her jeg som forsker må kunne prøve å sette meg inn i informantens posisjon og ståsted, noe som ikke alltid er like lett. Som man ser så er det både fordeler og ulemper ved kvalitativ forskningsmetode, men allikevel så føler jeg at dette er den beste metoden for å få svar på min problemstilling.

Hvis jeg hadde hatt enda bedre tid, så kan det hende jeg hadde tatt i bruk metodetriangulering, og kombinert både kvalitative og kvantitative metoder i denne undersøkelsen. Dette krever enorm innsats og mye arbeid. Her arbeider man med begge metodene, kvalitativ og kvantitativ, under ett. Jeg har imidlertid valgt å kombinere ulike kvalitative metoder; kvalitative dybdeintervjuer og observasjon. Dette gjøres for å få undersøkelsen mer troverdig. Ved å tillegge en kvantitativ studie, får man et bredt spekter av svar via en spørreundersøkelse som når flest mulig, og i tillegg tar man i bruk den kvalitative studien, noe som gjør at man både kommer ut til mange og samtidig kommer tettere inn på de man studerer i sin undersøkelse. Ut i fra min problemstilling passer imidlertid kvalitative metoder best og jeg kommer i dybden på rammebetingelsene for TFO i videregående skole.

4.4 Observasjon

Betegnelsen observasjonsstudier omfatter både deltagende og ikke- deltagende observasjon. I rene observasjonsstudier, det vi si ikke- deltagende observasjon, observerer forskeren andre mennesker uten å delta selv (Fangen, 2010).

Gjennom min ikke- deltagende observasjon hentet jeg mye informasjon fra mine informanter. Observasjonen ble gjennomført våren 2012 og jeg har gjennomført mine observasjoner i samtlige klasser hvor mine to informanter holder til. Gjennom observasjonen kom jeg dypere

inn på elevene, mine to informanter og selve kroppsøvningsopplegget. Totalt sett var det tre klasser det var snakk om jeg har gitt klassene navn fra A til C.

”Klasse A” ble observert våren 2012.

”Klasse B” ble observert våren 2012.

”Klasse C” ble observert våren 2012.

Alle klassene observert jeg på forskjellige arenaer. Alt fra små treningsrom med flotte apparater, i uteområder og til den ordinære gymnastikkhallen. Under observasjonen fikk jeg se hvordan utstyret ble anvendt og hvordan den tilpassede opplæringen ble anvendt i selve kroppsøvningsundervisningen. I tillegg snakket jeg med mine to informanter underveis i undervisningen slik at ting som kanskje kunne være vanskelig å forstå, skulle oppklares. Før og etter timer fikk jeg delta på små temamøter og fikk der en oversikt over eventuelle framtidsplaner for skolens tilbud innen tilpasset fysisk opplæring. Jeg brukte et observasjonsskjema da jeg observert alle tre klassene, slik at jeg skulle ha en mal å gå ut i fra (se vedlegg 4)

Av hensyn til anonymisering og taushetserklæringen jeg har signert på, kan jeg ikke gi utdypende detaljer eller nærmere beskrivelser av verken elever, skole eller lærere.

4.5 gjennomføring av undersøkelsen

Tidlig i prosessen utarbeidet jeg en intervjuguide basert på min problemstilling (vedlegg 5). Jeg valgte å lage kun én intervjuguide fordi jeg skulle intervju kun to informanter. Jeg forberedte et hovedtema, som baserer seg på tilpasset fysisk opplæring i den videregående skolen. Og jeg laget 13 spørsmål som jeg stilte begge mine informanter. Spørsmålene er konkrete, men samtidig åpne nok til at informantene kan tenke og svare fritt. Da intervjuguiden min var ferdigstilt, og jeg hadde fått godkjennelse av rektor, reiste jeg bort til skolen og avtalte intervju med min første informant, Jendor. Han var imøtekommende og tok seg straks tid til meg. Jeg konkluderte med at det var viktig at vi avtalte en dag han hadde tid til å la seg intervju, da jeg var usikker på hvor lenge selve intervjuet ville vare. For han passet det best fra tidlig om morgenen, så vi bestemte at jeg skulle komme tilbake uka etter, altså uke 11.

Jeg kom tilbake uka etter og vi fant oss et fint lite lokale. Et lukket rom slik at vi kunne sitte uforstyrret å ha vår samtale. Noen forstyrrelser var det imidlertid, men kun av hans kollegaer. Jeg introduserte spørsmålene for Jendor og vi satt i gang med undersøkelsen. Først stilte jeg spørsmålet, og lot Jendor svare det han følte for å svare. Svarene jeg fikk var veldig flotte og reflekterende. Mens Jendor snakket hadde jeg på båndopptaker som tok opp hele samtalen. På denne måten ble det lett for meg å rettskrive intervjuet i etterkant, og jeg fikk med meg absolutt alt vesentlige som ble sagt. Selve intervjuet ble gjennomført 15. mars. 2012 varte i 60 min, og i etterkant avtalte jeg ny møtetid med min andre informant, Klaus.

Jeg gikk fram på akkurat samme måte med Klaus som med Jendor. Intervjuguiden var den samme og jeg presenterte også disse spørsmålene for Klaus. Svarene var litt forskjellig fra Jendor sine, men stort sett var disse to karene ganske så samstemte. Også under dette intervjuet brukte jeg båndopptaker for å spille av samtalen, da dette fungerte veldig greit i det første intervjuet. Så raskt som mulig etter intervjuingen, skrev jeg ned alt jeg hadde på båndopptakene og skrev dette ut slik at jeg hadde det lett tilgjengelig. Dette siste intervjuet ble gjennomført 20. mars. 2012 og hadde en varighet på ca 60 min.

4.6 Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet

For å gjøre en undersøkelse verdt å forske på så må en samle inn informasjon. Denne informasjonen må være mest mulig relevant og pålitelig. *"At data er relevant betyr at det må være samsvar mellom den virkeligheten som undersøkes, og dataene i forskning betegnes som validitet"* (Johannessen, Tufte og Veiden, 2006, s; 65). Validitet betyr gyldighet, mens reliabilitet betyr pålitelighet.

I det fortolkende og det kritiske paradigmet og kvalitativ forskning har en termer som *"troverdighet", "tillitsvekkende", "overførbarhet", "pålitelighet" og "bekreftbarhet"* (Lincoln & Cuba, 1985, Skogvang, 2006, s: 150). Thagaard (2004) forteller litt mer utdypende om dette med relevante data enn hva Tufte og Veiden nevner ovenfor og omtaler det som troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet. ***Troverdighet*** sier noe om forskningen utføres på en tillitsvekkende måte. ***Bekreftbarhet*** knyttes til kvaliteten av tolkningen, og om forståelsen det enkelte prosjekt fører til, støttes av annen forskning. ***Overførbarhet*** har referanse til at tolkninger som er basert på en enkelt undersøkelse, også kan gjelde i andre sammenhenger"

Målet for meg som forsker er at det jeg finner, gjenspeiler subjektets syn og spørsmålet i seg selv. Svarene jeg fikk i intervjuet var grundige og ut i fra det jeg så i observasjonen, var der stor sammenheng mellom det teoretiske som ble sagt og det praktiske som ble utført. Det er viktig at undersøkelsen ikke blir et produkt av forskerens forutinntatthet eller fordommer. Som Skogvang (2006) hevder vil det være vanskelig å reproducere de samme funn, hvis forskeren har et fortolket perspektiv. Nettopp fordi den sosiale verden stadig er i forandring.

4.7 Ethiske overveielser

Tidelig beskrev jeg at jeg har skrevet under på en taushetserklæring og har forklart for mine informanter hvordan anonymiseringen fungerer mellom dem og meg. Skolen har en avdeling for multihandicappede, og det var svært viktig at innholdet her holdes hemmelig. Jeg spurte først og fremst om å få intervju og observere noen elever på nært hold, men fikk avslag på grunn av denne avdelingen. Mine to informanter hevder at foreldrene og lærerne har skrevet under på en avtale om at navn på elever og innhold skal holdes anonymt om forskere eventuelt skulle komme til skolen. Jeg respekterte selvfølgelig dette. Allikevel fikk jeg forklaringer om noen av elevene sine sykdommer og fulle navn, og det viser at det var et tillitsforhold mellom min informant og meg. Derfor var det ekstra viktig at jeg viste varsomhet og beskyttet mine informanter.

På forhånd av intervjuene og observasjonene delte jeg ut et informasjonsskriv om prosjektet. Dette var et samtykkeerklæringsskjema hvor begge mine informanter skrev under på at det var ok at jeg utførte min undersøkelse hos dem og at de var klar over hva undersøkelsen gikk ut på. (Vedlegg 3). I tillegg til dette samtykkeerklæringsskjemaet for de voksne/lærere leverte jeg et dokument som inneholdt nøyaktig navn på min undersøkelse og hovedformålet med undersøkelsen. Dette var et søknadsskjema hvor jeg søkte om lov av rektor/ledelsen til å utføre min undersøkelse (Vedlegg 1). Informantene har her gitt meg **”informert samtykke”** (Malterud 1996, Thagaard 2004). Samtidig viste jeg til en taushetserklæring som både rektor og jeg skrev under på. Alle disse skjemaene som jeg vedlegger i oppgaven er kopier uten underskrifter av hensyn til anonymisering. Før begge intervjuene gjentok jeg informasjonen som ble gitt i skjemaene og understreket personvernet og at det hele tiden var mulighet for å trekke seg ut og få all data fjernet hvis det var ønsket om det. Det å overholde taushetsplikten som forsker er meget viktig. Under selve observasjonsarbeidet fikk jeg ikke lov til å filme eller ta lydopptak av elever i aktivitet, noe jeg har forståelse for. Imidlertid brukte jeg som jeg

nevnte tidligere, en lydopptaker under selve intervjuene. Begge mine informanter ville at navnet deres skulle holdes hemmelig, derfor fant jeg på fiktive navn under utskrivningen av intervjuene. Under intervjuet kom det fram en del personlige opplysninger om kollegaer og på en del av elevene. Disse opplysningene kom under en fortrolig samtale med begge informanter, og det er en del informasjon jeg ikke føler angår en slik oppgave, og har derfor valgt å utelate dette. Det gjør jeg for å sikre anonymiteten på en skikkelig måte.

Etter jeg hadde skrevet ut intervjuene sendte jeg dokumentene til mine informanter slik at de skulle få se hvordan jeg hadde framstilt resultatene av intervjuene. Jeg fikk gode tilbakemeldinger, og derfor har jeg ikke endret på noen av mine tolkninger. Malterud (1996:165) slår fast at: *”Hvis informantene er med gjenkjennelse aksepterer sluttbeskrivelsen av sin virkelighet, samtidig som denne beskrivelsen åpner for ny innsikt, kan vi stole på at vi har utviklet kunnskap som har fotfeste i den virkeligheten der den hører hjemme”*.

4.8 Feilkilder

”Kvalitative undersøkelser prøver ikke å generalisere resultatene, vi trenger derfor ikke å sjekke om informasjonen er statistisk korrekt i forhold til populasjonen. I kvalitative undersøkelser ønsker vi en kategori representative utvalg, og vi er derfor opptatt av å prøve å finne ut om undersøkelsesenheterne våre er representative for kategorien de representerer. Er målet å finne ut hva toppidretts utøvere mener om et bestemt fenomen, er vi opptatt av om vedkommende er en typisk toppidrettsutøver eller ikke. Er vedkommende det, er han eller hun også kategorirepresentativ. Og det foreligger derved ingen utvalgsfeil” (Sander, 2004)

Slik som Sander (2004) beskriver ovenfor så er det viktig og vesentlig at den du studer er innenfor den kategorien du studerer. Du kan for eksempel ikke spørre en norsk lærer om hvordan han eller hun ville tilpasset utstyret i kroppsøvingen. Du hadde nok fått et svar, men om svaret er det du håpet på, det har jeg liten tro på. Velger du derimot en kroppsøvingslærer som er innenfor kategorien, vil det ikke forekomme noen utvalgsfeil og svarene du får har en klar sammenheng.

Avslutningsvis vil jeg nevne at jeg mener prosjektet er gjennomført etter gode forskningsetiske prinsipper. Studien er gjennomført etter de kriterier som stilles til troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet, som er beskrevet innledningsvis i dette kapitlet (Thagaard, 2004 i Skogvang, 2006).

4.9 Sterke og svake sider ved mitt metodevalg

I begynnelsen følte jeg at kvalitativ metode var den aller beste metoden å ta i bruk til min undersøkelse. Nå i etterkant av undersøkelsen, føler jeg fortsatt at det var rett valg av meg å velge kvalitativ forskningsmetode. Jeg føler at det er mye positivt som det går an å trekke fram ved en kvalitativ metode, blant annet at jeg kommer lettere inn på mine informanter ved å intervjuer i stedet for å bruke spørreskjema, jeg kan forholde meg til få personer og få tilstrekkelig informasjon. Jeg kan få skikkelige dype og ærlige svar etc. Hvis jeg skulle brukt en kvantitativ metode, hadde jeg ikke fått slike dype svar som jeg har fått. I tillegg byr en kvalitativ metode på en del observasjon som en del av undersøkelsen, noe jeg gledelig har tatt i bruk!

Alt i alt er jeg fornøyd med metodevalget mitt, men imidlertid finnes det også noen negative sider ved kvalitativ metode. Hvis jeg tar et tilbakeblikk til metodekapitlet mitt og der jeg fortalte om mine valg og tanker underveis, så beskrev jeg litt om de negative sidene ved metoden. Ved å bruke en kvalitativ metode får jeg ikke like bredt spekter som jeg ville gjort ved en spørreundersøkelse som når ut til flest mulig, og da spør det da om de to personene jeg intervjuer er nok til å dekke en undersøkelse og om jeg får tilstrekkelig med informasjon. Dette føler jeg at jeg får! I tillegg hender det at forskeren tenker for mye i ”jeg” form. Dette er noe jeg hele tiden har prøvd å tenke igjennom hele tiden mens jeg gjorde mine undersøkelser.

Etter alt føler jeg også at jeg kunne gjort min undersøkelse mer troverdig og sterkere ved å ta i bruk metodetriangulering. Slik som jeg nevnte i metodekapitlet mitt, og da tar man i bruk både den kvalitative og den kvantitative metodebruken. Her får man da en troverdig oppgave, man får flest mulig svar og i tillegg kan man bruke observasjonen fra den kvalitative metoden. Hadde jeg begynt med undersøkelsen min nå, ville jeg nok tatt i bruk metodetriangulering noe som er en litt

5.0 Resultater og drøfting

Min problemstilling er basert på rammefaktorer som muliggjør eller begrenser kroppsøvingundervisning. Det er da rammefaktorene / betingelsene jeg vil presentere og vinkle mitt funn mot. Og det er dette jeg har undersøkt gjennom mine to intervjuer og min observasjon. I min oppgave har jeg intervjuet to lærere, med litt forskjellige utgangspunkt. De jobber med det samme, men har litt forskjellige arbeidserfaringer i tilpasset fysisk opplæring. Lærer 1, Jendor 38 år og lærer 2, Klaus 52 år, har gitt meg masse god informasjon om

hvordan deres skole tar i bruk begrepet tilpasset fysisk opplæring. Mitt intervju er basert ut i fra den didaktiske relasjonsmodellen nevnt i Brattenborg og Engebretsen (2007) og derunder rammefaktorer. Jeg har da tatt for meg hvert av punktene under rammefaktorer, og drøftet og diskutert hva som er bra, mindre bra, hva som muligens kan endres på og komme med eksempler på hva de kan gjøre for å endre på eventuelle flere situasjoner.

5.1 Lærers utdanning

Det første vesentlige punktet fra mitt funn er lærers utdanning. En lærers utdanning er veldig viktig for kvaliteten på timen og har mye å si når det kommer til hvordan timen blir lagt opp og hva elevene lærer, nevner Brattenborg og Engebretsen (2007) i sin bok Innføring i kroppsøvingdidaktikk. Her ser jeg en klar sammenheng!

Lærer 1, altså Jendor på 38 år har jo en vanlig allmennlærerutdanning, men tok som sagt 30 studiepoeng sitt 4. år i utdanningen. Er han da egentlig kvalifisert for kroppsøving på et videregående nivå? I følge utdanningssystemet krever man 60 studiepoeng og over for å undervise på ungdomsskolen og i den videregående skolen. Burde Jendor da hatt noe mer?

Og Klaus på 52 jobbet jo først flere år som vanlig allmennlærer og fikk dermed flere gode erfaringer fra sin undervisning. Klaus fikk opp interessen for kroppsøvingfaget etter noen vikartimer, og tok dermed 60 studiepoeng i idrett. Dette setter automatisk Klaus i et ”bedre lys” enn Jendor som ”bare” har et halvt år (30 stp.) idrett. De jobber allikevel under samme tak og under like premisser.

Imidlertid har både Jendor og Klaus 60 studiepoeng i spesialpedagogikk noe som gjør de begge godt kvalifiserte til tilpasset fysisk opplæring og spesialundervisning, noe som de jobber mye med på skolen. Hvis man skal begynne å se på mulighetene for bedringer så kunne man sett på hva slags tilbud lærerne får?

Klaus jobber kun med elever med funksjonsnedsettelse og bruker sin utdanning fullt ut, mens Jendor jobber med én spesiell elev og har ordinære klasser i tillegg. Både i kroppsøving og i andre allmenndannede fag. En lærers utdanning er første punkt i rammebetingelsene og begge lærerne har gode utgangspunkter. Kanskje kan de bli enda stødigere enn de er, og være mer åpne for mer utdanning og mer lærdom? De åpner seg selv og sier at kompetansen i faget er god, men den kunne vært enda bedre. Skolen kunne tilbudt enda mer kursing og fått dem inn på studier slik at de hele tiden kunne oppdatert sin kunnskap. Dette burde kanskje blitt betalt av fylket, kommunen eller evnt skolen selv. Man burde alltid sørge for at de ansatte er på toppen av sitt ess. Læreren er trossalt en viktig og sentral rammefaktor, noe som muliggjør eller begrenser undervisning og læring (Brattenborg og Engebretsen, 2007)

5.2 Lærers kreativitet og holdninger til faget

Det andre punktet er lærers kreativitet og holdninger til kroppsøvningsfaget, og det er også avgjørende for hvordan timene blir gjennomført, til en viss grad. Kreativitet og gode holdninger fører til gode timer, imidlertid med noen unntak. Jendor har jo ikke vært like lenge i systemet som Klaus har, men allikevel er det Jendor som har best holdninger og best kreativitet. Siterer fra Jendor ” man lærer så lenge man lever og blir aldri ferdig utlært”. Jendor tar alltid i bruk alle midler i en kroppsøvingstime og fantasien er alltid på plass, mens Klaus sier selv han er litt mer reservert. Ideene er ikke alltid på topp, og han føler seg til tider hjelpeløs uten en planlagt plan. Klaus er veldig opptatt av rutiner og struktur, men noen ganger går ikke timen som planlagt og hvor bra det nye opplegget da blir er ikke alltid like lett å si. Jeg har selv vært og observert i timene til både Jendor og Klaus, og jeg ser forskjellen akkurat slik det er beskrevet ovenfor. Begge har gode holdninger til faget, men Jendor har også kreativiteten på plass.

Det finnes selvsagt noen ting som kan bedres på Klaus sine vegne. Han kan bli mer selvsikker og hvis planen skulle bli dårlig, må han kunne ha en plan B i hodet til en hver anledning. Hvordan skal man få til dette da? Klaus sier selv at han har noen forslag til hvordan bedre kreativiteten. Han kan delta i andre lærere sine kroppsøvingstimer for å få inspirasjon derfra. Han kan delta på et kreativitetskurs for barn og unge. Han kan få tips via filmer om barn og unge i idretten. Det er mange måter han kan øke kreativiteten på!

Både Klaus og Jendor kommer allikevel med gode innspill og har veldig gode holdninger til kroppsøvningsfaget. De sier at ingenting er umulig å få utført og tar i bruk det han kan bruke for å få en suksessfull undervisning for elevene sine. Klaus mener at holdninger til faget er svært viktig for en god undervisning og man får dermed maksimalt utbytte av timene. Klaus og Jendor er litt uenige om gode holdninger er noe man har med seg, eller om det er noe man må opparbeide seg gjennom tid. Noen elever har generelt en god holdning til det meste, mens andre igjen kan være litt vanskelig og de må vi jobbe med sier Klaus. Om for eks gymsalen er opptatt på tidspunktet har han alltid Jendor en plan B i bakhodet, og tar i bruk alle mulige inne og uteområder som passer for sin undervisning. Noen ganger passer det ikke å dra ut med en elevklasse som er multihandicappende eller sitter i rullestol og har lite bevegelighet. Da må det gjøres på en annen måte, men en ting er sikkert og visst, og det er at elevene får alltid

kroppsøvningsundervisning. For mange er det dagens høydepunkt, selv om de kanskje ikke klarer å uttrykke det. Så det er viktig at jeg er kreativ sier Jendor.

Her ser vi jo klart at Jendor er på toppen av sitt ess. Han elsker det han driver med, og klarer å inspirere mange elever på måten han jobber. Brattenborg og Engebretsen (2007) skriver at selve oppfatningene av rammefaktorene er svært viktig, og det er med på å hjelpe læreren til å se muligheter og ikke bare begrensninger i selve kroppsøvningsundervisningen.

5.3 Skolens utstyr og ressurser

Det tredje punktet er skolens ressurser. Alt i alt har skolen mye bra utstyr, men i noen tilfeller ønsker de seg mer. Jendor er fornøyd med mye av det skolen har, men føler det mangler det siste lille for at alt skal være bra! Han er stort sett fornøyd med å få årlig støtte til nytt utstyr via et budsjett. Han er også fornøyd med at hjelpemiddelsentralen bidrar med masse utstyr til skolen! Klaus er imidlertid litt uenig her, og sier at skolen trenger en skikkelig oppusning når det kommer til utstysfronten. Kan dette ha noe med kreativiteten, og det med å se muligheter i stedet for begrensninger?

Han ønsker mer spesiallaget utstyr til elevene med særskilte behov, da dette er utrolig vanskelig å få kjøpt og ordnet med selv. Han sier at de får støtte fra hjelpemiddelsentralen en gang i året, og i tillegg kommer dette årlige budsjettet fra rektor og ledelsen. Dette budsjettet fra rektor og ledelsen brukes på vanlig ordinært kroppsøvningsutstyr, men de trenger mer spesiallaget utstyr med tanke på at de arbeider så mye med svake elever med forskjellig bakgrunn og handikap. Klaus ønsker at det årlige budsjettet skal flyttes til hvert halvår slik at de oftere kan få byttet ut det utstyret som trenger å byttes ut. Engelsen (2010) sier noe om at dårlig utstyr kan i visse sammenhenger begrense prosessen, mens i andre situasjoner kan det være nødvendig å ha mindre med utstyr slik at en eventuell lærer bruker mer av sin indre kunnskap og kreativitet.

Når det kommer til rom ønsker både Klaus og Jendor seg større lokaler, for noen ganger har rullestolene problemer med å komme seg fram hvis det er mange elever i en kroppsøvingstime samtidig. Dette har de imidlertid ordnet med å dele klassene i to, men hvor lenge fungerer dette da? Skolen har imidlertid innsett at de har problemer med romfordeling, og fra høsten 2012 startet utbyggelsen av en større skole med flere gode treningsmuligheter for elevene. Utenom denne utbyggelsen, er skolen godt utrustet med gode fagfolk og gode lærere. ”Vi er godt utrustet med assistenter og gode fagfolk” sier Klaus.

5.4 Rektor og ledelsens holdninger til kroppsøvningsfaget

Rektor og ledelsen får et visst budsjett i året og det skal fordeles på alle skolemånedene. Klaus mener at budsjettet burde blitt noe større enn det er som nevnt tidligere.

Beløpet de får er veldig bra og de har et godt samarbeid med hjelpemiddelsentralen som bidrar med rullestoler, gåstoler, spesiallagede leker etc. Allikevel hadde de håpet på å bedre den økonomiske delen slik at de selv også kunne gå til innkjøp av utstyr uten det de får. Så er de så heldige at det er noen foreldre som i seg selv er ressurser. De gir penger til utstyr og bistår i aktiviteter slik at ting skal gå lettere for både lærerne og elevene selv. Slike foreldre er gode ressurser å ha mener Jendor. Når det kommer til tiden som blir satt til kroppsøvningsfaget og tilpasset fysisk opplæring sier både Klaus og Jendor så godt som fornøyde. De særskilte klassene og de multihandicappede elevene har rundt 6-8 kroppsøvingstimer i uka. Dette er noe skolen har ordnet nettopp fordi det finnes elever som må trene og må bevege seg så mye so mulig pga. sin sykdom eller sitt handikap og alt som skjer på skolen er det rektor og ledelsen som styrer. De har kontroll over penger og tid, og derfor er holdningene til rektor og ledelsen veldig viktig for et vellykket kroppsøvningsfag. Jendor sier at forholdet mellom han og rektor og ledelsen er godt og han føler at forholdet mellom seg selv om de andre kroppsøvningslærerne og allmennlærerne er godt. Klaus mener imidlertid at forholdet til rektor ikke er så godt, og at de kan jobbe for å få det bedre. Og at pengene virkelig skal gå til det de er ment for, og ikke noe annet. Uansett så er de enige i at det meste kan ordnes! Begge lærere hevder at rektor og ledelsen har gode holdninger til kroppsøving som fag og det gjør det lettere for hele skolen å jobbe godt med kroppsøvingen. De synes at kroppsøvingen ligger godt plassert på timeplanen. De får 2-4 timer per klasse hver uke med alle de ordinære klassene, og med de særskilte elevene er antallet nesten oppe i 6-8 timer per uke. Dette er jo bra, men det kan bli enda bedre! Ja hva kan man da gjøre for at elevene skal få enda mer utbytte av kroppsøvingen?

Jo, man kan f. eks la foreldrene være med på mange timer, om de selvfølgelig har muligheten, og de får da se hvordan elevene selv utfolder seg og kan "ta med seg" kroppsøvingen hjem. De har mange elever som trenger mye bevegelse og trening nettopp pga sin sykdom som nevnt ovenfor. Det de da f. eks kunne utført var å starte med en klubb hvor disse elevene det gjelder blir tatt ut av timen for å bli med på en slik aktivitetsklubb. Jeg har vært med på et slikt opplegg en gang for noen år siden, og dette var meget suksessfullt. Denne klubben het

torsdagsklubben, og hver eneste torsdag i løpet av skoleåret samlet de elever fra skolene rundt omkring fra området og de hadde aktiviteter halve torsdagen. Her kunne man se elevenes glede og man kunne se hvordan de arbeidet i forskjellige aktiviteter. Både lærerikt og inspirerende kan jeg si! Så det hadde klart vært en mulighet for skolen å ordne en slik klubb hvor elevene, enten det bare gjelder skolen eller om det gjelder skolene rundt omkring i området, hadde samlet seg i en hall og hatt aktiviteter. Her får elevene også sosialisert seg med andre elever, og det kan hende de lærer nye ting. Klaus og Jendor sier selv at forholdet mellom dem er godt, og forholdet mellom dem, ledelsen og rektor er godt. Så dette er absolutt noe de burde prøve å få til når det kommer til planer på lengre sikt. Dette fenomenet hvor mange elever samles, har aktiviteter og påvirker hverandre omtaler Dale, Wærness og Lindvig, (2005) som elevmedvirkning. Og de hevder at elevmedvirkning kan øke motivasjonen hos elevene og samt øke kommunikasjonen.

5.5 Elevenes egne holdninger til kroppsøvningsfaget

Elevenes egne holdninger er også en vesentlig del av rammebetingelsene. Jendor føler at målet med den tilpassede fysiske opplæringen, altså; oppleve glede og å ha det moro, bidrar til motivasjon hos elevene. Noe som igjen gir gode holdninger hos elevene selv. Klaus mener det at det å ha faglig gode assistenter har mye å si for holdningene. Elevene har kanskje ikke fått noe oppfølging på barne- og ungdomsskolen, og får her en positiv vinkling på faget. Vi har mange gode assistenter som er flinke i jobbene sine. Jendor er uenig i dette og mener at det er først og fremst lærerne som er der for elevene og at assistenter er gode å ha, men ofte har de ikke den kunnskapen som skal til for eks å styrke kroppsøvingstimene. Her er det tydeligvis forskjellige meninger, men Brattenborg og Engebretsen (2007) hevder at læreren er i stor grad den personen som muliggjør TFO i undervisningen, og læreren spiller en viktig rolle for elevenes egne holdninger til kroppsøvningsfaget. Vi ser her at alle faktorene gjenspeiles i hverandre.

Når da den enkelte elevens holdninger bedres og motivasjon økes så merker man også stor framgang på elevene både fysisk og psykisk.

Selv om elevenes holdninger har mye å si på kroppsøvningsundervisningen, så har foreldrenes holdninger også en vesentlig del. Foreldre bidrar på både gode og på dårlige måter, og begge mine informanter har vært mange år i bransjen og de har opplevd mange typer foreldre.

Mange foreldre engasjerer seg veldig mye, dette mener Jendor er bra. Klaus føler at

foreldrene bør jobbe med elevene mest mulig på hjemmebasis og la elevene få utfolde seg på skolen uten påvirkninger av foreldre.

Elever og foreldre påvirker hverandre gjensidig slik er det. Noen foreldre synes at faget blir for dillete og fisefint, og mener at skolen kunne jobbet hardere. Mens andre foreldre igjen føler at kroppsøvingen hjelper elevene massevis og takker skolen for deres gode opplegg. Her er det altså litt av hvert av meninger, men skolen prøver på alle mulige måter å gjøre alle foreldre glade og fornøyde. Selv føler jeg at foreldrene bør få bidra i kroppsøvingsfaget slik at de kan se alle de fine mulighetene som åpner seg. Det man f. eks kan gjøre er å la foreldrene bidra så mye de kan.. Man kan la foreldrene komme med ideer og la foreldrene være med å hjelpe elevene i forskjellige aktiviteter. Dette tror jeg at skolen kunne ha godt av, slik at foreldrene også får et annet syn enn det de sitter hjemme med.

Ut i fra det jeg har observert så ser jeg stor glede hos alle elevene gjennom ulike aktiviteter. Noen elever liker ballspill, mens andre foretrekker trening uten ball. Det som gjenspeiler seg i alle elevene er at de lyser opp ved aktiviteter som inneholder mye lek og moro. Elevenes holdninger er noe skolen satser høyt på, og de ønsker at alle elevene skal ha gode holdninger. Og denne positive vinklingen er noe elevene tar med seg videre i livet.

5.6 Kulturelle forskjeller

Brattenborg og Engebretsen (2007) hevder at det i skolen, særlig i de større byene er det et økende innslag av elever fra andre land og kulturer. Når det kommer til kulturelle forskjeller så er skolen lite utpreget av elever fra andre kulturer, men noen er det og for de så prøver vi å tilrettelegge på et ekstra nivå, sier Jendor. Klaus innrømmer at det kan være litt vanskelig å tilrettelegge egen dusjing og i noen tilfeller egne kroppsøvingstimer. Men de gjør alt hva de kan gjøre for at elevene på skolen skal ha det bra. Og dette gjør det nok litt lettere for dem å undervise. Det er jo bare å tenke selv det, hvor ”lett” det hadde vært å ha 4-6 elever i rullestol hvor ingen kunne berørt hverandre i timene og alle måtte dusje hver for seg eller med få andre. Sånn sett er skolen heldige!

Det er klart at skolen må ta hensyn til religion når det kommer til kroppsøvingsfaget. Det er mye som skal tas hensyn til, blant annet det at elevene kanskje ikke kan berøres av det motsatte kjønn, at de trenger egen dusjetid (helst alene) eller at de ikke kan kle av seg når de skal ha kroppsøving. Dette er de vanlige tilfellene i en ordinær kroppsøvingstime. Det de da kunne gjort for å få dette problemet bedre blir beskrevet i punktet om klassestørrelse nedenfor. Blant annet det med å dele klassen i to eller flere små grupper. Dette avhenger

selvsagt igjen av lærerstab og mulighetene for flere gode assistenter. Men det skal på ingen måte være umulig å få gjennomført på en slik positiv skole!

5.7 Klassestørrelse

Klassestørrelse er noe som har blitt dratt opp ved flere tilfeller ved skolen. Brattenborg og Engebretsen (2007,s: 69) sier at om *klassen blir for stor, kan det være vanskelig både å gjennomføre en del aktiviteter og ikke minst å organisere på en hensiktsmessig og god måte.* Som regel så har de klasser opp til 10 elever på det meste, og det er mer enn nok mener Jendor. Med såpass antall elever, og alle sammen må hjelpes i aktiviteter, så blir det noen ganger en utfordring. Men dessverre så er ikke timeplanen åpen for flere timer og færre elever i hver time. Noe de selvsagt syns er veldig synd med tanke på elevene. Klaus har gjort noe med dette selv, og har et par av elevene i privat kroppsøvingsundervisning opptil 2-3 ekstra timer i uken. Dette er noe de forskjellige elevene må ha, og da tilrettelegger vi for det. Hvis det i flere sammenhenger skulle blitt helt kaotisk og bli et stort problem for oss med tanke på forskjellige kulturer så har de ingen andre muligheter enn å dele klassen. De kunne f. eks delt gruppen i to, slik at jentene og guttene hadde hatt kroppsøving og hadde dusjet hver for seg. De elevene det gjelder kunne også fått tilbud om egen assistent som fulgte med eleven under time. Det hadde kanskje hjulpet litt på problemet. Jendor legger tilslutt til at ”vi ordner det meste for elevene våre”

I dette kapitlet har jeg gjort rede for de forskjellige punktene innenfor rammefaktorene som er med på å påvirke undervisningen, og jeg har sett på sterke og svake sider ved disse forskjellige punktene ved skolen. Underveis har jeg dratt inn sterke og svake sider ved mine to informanter og sammenliknet svarene jeg har fått. Jeg har også valgt å legge med en del sitater fra mine samtaler med informantene slik at dere som lesere lettere skal se og forstå hvordan skolens virkelighet er og hva de fokuserer på. Tilslutt har jeg lagt inn i hvert punkt hva som eventuelt kunne blitt endret på og gjort bedre, noe som mine to informanter og jeg diskuterte sammen etter undersøkelsen.

6.0 Konklusjon

Slik jeg nevnte innledningsvis i denne oppgaven var jeg veldig nysgjerrig på hvordan skolen praktiserte tilpasset fysisk opplæring. Jeg har gjennom tidene opplevd at samtlige elever med særskilte behov har blitt utelatt fra undervisningen nettopp på grunn av lærers kompetanse og skolens ressurser. Det var her jeg fikk opp øynene for den virkelige betydningen av

rammefaktorene/betingelsene. Jeg bestemte meg for å undersøke om skolen inkluderte alle, eller om noen ble utelatt. Det jeg fikk observere og resultatene som møtte meg, sjokkerte meg på en positiv måte. I tillegg til å forske på et spennende og meget sentralt tema, har jeg også gjennom prosessen tilegnet meg masse positiv kunnskap og føler jeg nå som lærer står bedre rustet ovenfor en slik situasjon enn jeg gjorde før prosessen.

Min problemstilling omhandler tilpasset fysisk opplæring, og om rammefaktorene/betingelsene på skolen og om de ligger til rette for kroppsøving for elever med særskilte behov. Selv skolen i seg selv arbeider godt med elever og inkluderer alle i kroppsøvingfaget. Selv om elevene for eksempel mangler bein, armer eller er multihandicappet får de kroppsøving ut i fra sitt nivå og jeg kan se at gleden er stor blant de deltakende. Etter min undersøkelse og mine observasjoner kan jeg konkludere med at skolen har meget gode læringsforhold og har gode rammefaktorer for både gjennomføring og planlegging av kroppsøvingundervisning for elever med særskilte behov.

Litteraturliste

Brattenborg, S og Engebretsen, B, (2007), *innføring i kroppsøvingsdidaktikk*, 2 utgave, Høyskoleforlaget.

Bredahl, A-M, (2012) ”*Freedom of the treadmill - physical activity, disability and existence*”, doktorgradavhandling, Norges Idrettshøgskole.

Dahl, G.H, (2012), *Foreldreutvalget for grunnskoleopplæringen*. Lokalisert på <http://www.fug.no/individuell-opplaeringsplan-iop.149069.no.html>

Dale, E. L, Wærness, J. I og Lindvig, Y (2005), *Tilpasset og differensiert opplæring i lys av Kunnskapsløftet*, Oslo Læringslaben forskning og utvikling.

Engelsen, B, 5.utgave 2010, *Kan læring planlegges, arbeid med læreplaner- hva, hvordan, hvorfor?* Gyldendal Akademisk

Fangen, K, (2010), 2.utgave, *Deltagende observasjon*. Bergen Fagbokforlag

Gunnestad, A, (1992), *spesialpedagogisk læreplanarbeid*, Universitetsforlaget

Johannesen, A. Tufte, P. A. og Veiden, P.(2006) *Å forstå samfunnsforskning*. Oslo: Gyldendal Akademiske

Johansen, J.S, (2006), (kap.1), Inledning og definition af væsentlige begreber, *Kroppen som deltager, idræt og bevægelse i rehabiliteringen*. Handicapidrættens Videnscenter

Lindbäck, S. O og Strandkleiv, O. I (2003-2011), *Elevsiden DA*. Lokalisert på <http://elevsiden.no/tilpassetopplaering/1098321313>

Malterud, K, (1996), *kvalitative metoder i medisinsk forskning: en innføring*, Oslo Tano Aschehoug.

Nordahl, T og Overland, T (1997), *Individuelle Opplæringsplaner – om tilpasset opplæring i en inkluderende skole*. Ad Notam Gyldendal.

Ringdal, K. (2009). *Enhet og mangfold*. Fagbokforlaget, 2 utgave.

Sander, K, *feilkilder i kvalitativ metoder*, publisert 24.08.2004

<http://www.kunnskapsenteret.com/articles/2686/1/Potensielle-feilkilder-ved-kvalitative-undersokelsermetoder/Potensielle-feilkilder-ved-kvalitative-undersokelsermetoder.html>

Sverdrup, E. T (2002). *Modul 2 metodeseminar*. (Forelesning)

Høgskolen i Hedmark.

Thagaard, T, 2009, systematikk og innlevelse: *en innføring i kvalitativ metode*, 3.utgave, Fagbokforlaget Bergen.

Utdannings- og forskningsdepartementet: St.meld. nr.30 (2003-2004): *Kultur for læring*

Utdanningsdirektoratet, lokalisert 28.februar.2011, *tilpasset opplæring*

<http://www.udir.no/Lareplaner/Veiledninger-til-LK06/Veileder-fremmedsprak-cont/Undervisningsveiledning-til-lareplan-i-Fremmedsprak/Hoyremeny/Tilpasset-opplaring/>

Vedlegg 1.

Elverum, 28.02.2012

Til rektor

Søknad om tillatelse til å gjennomføre en undersøkelse ved Deres skole.

Jeg, Jeanette Nydahl Ullersmo, er student ved Bachelor i faglærerutdanning i kroppsøving og idrett ved Høgskolen i Hedmark. Jeg er i gang med avsluttende fordypningsoppgave på studiet ved Institutt for idrett og aktiv livsstil, avdeling Elverum med følgende tittel:

”Tilpasset opplæring i kroppsøvingsfaget i videregående skole”

Hensikten med undersøkelsen er at jeg skal finne ut hvordan tilpasset opplæring er implementert i kroppsøvingsfaget ved skolen. Følgende temaer vil bli berørt:

- Tilpasset opplæring for elever med særskilte behov
- Tilrettelegging av kroppsøvingsfaget

Jeg skal bruke kvalitative dybdeintervjuer og observasjon om mulig i min undersøkelse. I den forbindelse ønsker jeg å gjennomføre observasjon av kroppsøvingstimer og intervjuer 1-3 lærere/ledere ved Deres skole.

Jeg viser til en samtale jeg hadde med en av kroppsøvingslærerne under praksis i høst. Jeg har underskrevet taushetserklæring og forsikrer herved igjen at alle opplysninger vil bli behandlet **konfidensielt**.

Det understrekes at deltakelse i prosjektet er frivillig. Deltakerne kan trekke seg fra prosjektet når som helst underveis i prosjektet og samtidig få allerede registrerte opplysninger om seg slettet. Veileder Bente O. Skogvang har også underskrevet brevet, for å vise hvem fra høgskolen som er ansvarlig veileder på prosjektet.

Jeg håper på snarlig svar og positiv respons.

Med vennlig hilsen

Jeanette Nydahl Ullersmo (student)

Bente O. Skogvang (veileder)



UNDERSØKELSE I BARNEHAGE, GRUNNSKOLE OG VIDEREGÅENDE SKOLE TAUSHETSPLIKT (Vedlegg 2)

Med bakgrunn i kapittel 15, §15-1.i ”Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa”, kapittel VI, §20 i ”Lov om barnehager” og bestemmelsene i §13 til og med bokstav e, i «Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker», gjøres dere med dette kjent med kravet om taushetsplikt i forbindelse med opplysninger dere får kjennskap til gjennom prosjektarbeidet i grunnutdanninga.

FORVALTNINGSLOVENS TEKST:

§13¹(taushetsplikt)

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om:

1. noens personlige forhold, eller
2. tekniske innretninger og framgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.

Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige.

Kongen² kan ellers gi nærmere forskrifter om hvilke opplysninger som skal reknes som personlige, om hvilke organer som kan gi privatpersoner opplysninger som nevnt i punktet foran og opplysninger om den enkeltes personlige status for øvrig, samt vilkårene for å gi slike opplysninger.

Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet.

Han kan heller ikke utnytte opplysninger som nevnt i denne paragraf i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre.

¹ Tilføyet ved lov av 27 mai 1977 nr 40. Endret ved lov av 11 juni 1982 nr 47.

² Justisdepartementet iflg. res. 16 des 1977.

Jeg er kjent med overnevnte bestemmelser.

Jeanette Nydahl Ullersmo, Faglærer i Kroppsøving 3 år.

NAVN – klasse

SAMTYKKE-ERKLÆRING for voksne (Vedlegg 3)

Jeg bekrefter med dette at jeg har lest informasjonsbrevet om prosjektet: Tilpasset opplæring i den videregående skole med Jeanette Nydahl Ullersmo som prosjektleder. Jeg gir mitt samtykke til å delta på prosjektet og deltar på de vilkår som er gitt i informasjonsbrevet.

Dette innebærer at jeg besvarer dette spørreskjemaet/intervjuet, etc..

Jeg er klar over at deltakelsen er frivillig og at jeg kan trekke meg når som helst samtidig som alle opplysninger om meg blir slettet. I fordypningsoppgaven blir det ikke gitt opplysninger som kan føres tilbake til meg.

.....

Dato, underskrift (deltaker)

Observasjonsskjema (Vedlegg 4)

Skole: Min praksisskole	Trinn: 1-3 vgs	Fag: Kroppsøving	
Fysiske rammer rundt undervisningen / Kort beskrivelse av læringsarenaen			
Rommetts størrelse, plassering av elever i rommet, undervisningsutstyr			
Antall treningsal/gymsal:	Elever:	Jenter / Gutter	Minoritetspråklige
	Lærere:	Veiledere:	Assistenten

*Læreplanmål

*Tema for timen

*Planlagte arbeidsmåter

*Undervisningsmidler

*Planlagt vurderingsmåte

*Virker elevene motiverte for undervisningen?

*Hvordan startes arbeidet?

*Hvordan arbeider elevene?

*Hvordan er samspillet mellom elevene og lærer?

*Er det samsvar mellom planleggingen og det som virkelig skjer i økta?

*Hvordan avsluttes økten?

*Hvordan var elevenes læringseffekt denne økten?

Refleksjon

*Hva så jeg?

*Hva lærte jeg?

*Hva ble jeg overasket over?

*Hva lurte jeg på i etterkant?

*Hva vil jeg ta med meg videre til min egen undervisning?

Intervjuguide (Vedlegg 5)

- Kjønn?
- Alder?
- Hva slags utdanning har du?
- Har du kompetanse til å undervise i tilpasset fysisk opplæring i kroppsøvningsfaget?
- Hvor viktig er tilpasset fysisk opplæring i kroppsøvningsfaget for deg?
- Hvordan foregår selve kroppsøvningsundervisningen?
- Underviser du alene eller med assistent?
- Har tilpasset fysisk opplæring alltid vært et hovedfokus her?
- Føler du at tilpasset fysisk opplæring har endret seg innholdsmessig gjennom tiden fra du startet å jobbe som lærer og fram til i dag? Hva ble det eventuelt lagt vekt på før og nå?
- Hvordan er utvalget av skolens utstyr? Har dere nok utstyr til å tilfredsstille alle elevene? Eventuelle erfaringer med godt og dårlig utstyr?
- I hvilken grad får skolen dekket innkjøpt av dette tilrettelagte utstyret?
- Hva er målsettingen med selve undervisningen?
- Har du/dere opplevd framgang på elevene i forhold til målsettingen som er satt? I hvilken grad har du/dere merket denne framgangen?
- Hvordan er skolens framtidsplaner i forhold til tilpasset fysisk opplæring? Hva ønsker dere å oppnå med elevene over lengre sikt?